

φθάσασαν. Ἐκ ταύτης οἱ Ῥωμαῖοι οὐ μόνον εἰς θαυμασμὸν ἐκινήθησαν, ἀλλὰ βαθμηδὸν καὶ εἰς μίμησιν οὕτως, ὥστε παρήχθη μετὰ ταῦτα ἕτερο· Ἑλληνικὸς κόσμος κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν χαρακτῆρα ὑπὸ Ῥωμαϊκὸν ἱματισμὸν. Οἱ Ἕλληνες σπουδάζοντες, ἵνα τοὺς κραταιοὺς κατακτητὰς τῶν ἐλκίσωσι, μετεδίδουσαν τῆς ἑαυτῶν παιδείας ἕν τε Ἑλλάδι καὶ Ῥώμῃ, κρείττονας κατὰ τοῦτο τῶν δεσποτῶν τῶν ὄντες¹ τῆς Ἑλληνίδος ταύτης παιδείας, ὀλιγοῦντες τῶν ἰδίων, μετελάμβανον ἰδίως οἱ ὑψηλοτέρας περιωπῆς Ῥωμαῖοι παρ' Ἑλλήνων διδασκάλων, μαθηταὶ αὐτῶν γενόμενοι ἄξιοι, ἀναδειχθέντες καὶ αὐτοὶ ποιηταί, ἱστοριογράφοι, ἐπιστήμονες κτλ. κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν διδασκάλων τῶν². Ἐκ δὲ τῆς Ῥώμης ἡ παιδεία μετεδόθη καὶ εἰς ἑτέρας πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γαλλίας (ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ταῖς ἀποικίαις αὐτῆς)³. Αὕτη ὅμως εἴτε διότι ὁ Ἑλληνισμὸς ἀναφερόμενος ἰδίως εἰς τὴν ἀρχαίαν λατρείαν ἀντέκειτο τῷ νεωστὶ εἰσαχθέντι Χριστιανισμῷ, εἴτε διὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους εἰσβολὰς τῶν βαρβάρων ἔθνῶν, κατεδαφισάντων Σχολὰς, ἐμπρησάντων βιβλιοθήκας, κατασφραξάντων λογίους, ἐνὶ λόγῳ καταστρεψάντων εἴ τι καλὸν, καὶ καταστησάντων τὴν Εὐρώπην ἐκτεταμένον μάχης πεδίου, πολλῶν στρατῶν ἀντιστρατοπεδευόντων ἀλλήλους, ἡ παιδεία, λέγω, αὕτη ἐξέλιπεν· ἐκτὸς δὲ ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων πνεῦμα ἀπολιθωτικὸν κατέλαβε τὴν Ἰταλίαν ἅπασαν, παντελῆς δὲ ἀπαιδευσία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Λογγοβαρδῶν (571—771), παριστάνουσαν τότε οἰοεὶ τάφον τῶν γραμμάτων⁴.

Ἐφεξῆς ὅμως οἱ διὰ τὸ εἰκονόφιλον ἐκ τῆς Ἀνατολῆς φεύγοντες λόγιοι Μοναχοὶ (750—) ἀνεζωπύρρησαν καὶ αὖθις ἐν Ἰταλίᾳ τὸν ἔρωτα τῶν γραμμάτων, καὶ τῶν ὠραίων τέχνῶν τὸ αἶσθημα ἐξῆψαν, ἐπαίδευσαν τὸν κληρὸν πάντως ἀνεπιστήμονα, διέδωκαν εἰς Ῥώμην,

(1) Ὁ Ὀράτιος ἐν ἐπιστ. II, 4, 156 διὰ τὴν ἑτεροειδῆ ταύτην νίκην τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἔλεγε: « Craecia capta ferum vicorem cepit et artes intulit agresti Latio. » (Ἡ Ἑλλάς καὶ περ ἄλουσσα, ἀλλὰ μὴν εἶλε τὸν ἄγριον νικητὴν, τὰς τέχνας δ' εἰσήγαγε τῷ ἀγροίκῳ Λατίῳ.)

(2) Κ. Ἀσωπίου Ἱστορ. τῶν Ἑλλ. ποιητῶν καὶ συγγραφέων σελ. σθ'—.

(3) Αὐτόθι σελ. ηέ.

(4) Αὐτόθι σελ. ρί—ριέ.